

Свято порожнечі під переляк російського фюрера: як Путін апропріював чужу перемогу для власної поразки

Внесок України у перемогу над гітлерівським нацизмом та втрати у Другій світовій війні

Яка різниця між нацизмом та фашизмом та що у них спільного з рашизмом

Яка різниця між нацизмом та фашизмом та що у них спільного з рашизмом

СВІТОВА | СБ, 2026-05-09 08:20

Версія для печати

Російські політики та пропагандисти уже багато років навішують на своїх ідеологічних противників ярлики «фашистів» та «нацистів». Мало того, що безпідставно, так і ще без розуміння різниці між цими термінами.

Видання **Chas News** пояснює, чому росіяни вперто не хочуть розрізнити ці поняття, які насправді відмінності фашизму від нацизму і що у них спільного з рашизмом.

Як і коли з'явився фашизм

Фашизм як політичний рух та ідеологія остаточно оформився в Італії після завершення Першої світової. Країна за її результатами опинилася у таборі переможців, однак практичний зиск від цього був мінімальними. Італійська армія зазнала великих втрат, а кількість поразок на полі бою перевищувала число перемог. Територіальні надбання також виявилися незначними, натомість країна опинилася у глибокій економічній кризі за підсумками війни.

На цьому фоні багато італійців розчарувалися в традиційних партіях. На противагу їм почала стрімко зростати популярність різних соціалістичних рухів, анархістів та комуністів. Ще одну альтернативу запропонував Беніто Муссоліні, харизматичний політик та колишній очільник головної газети італійських соціалістів. В 1919 році він заснував «Італійський союз боротьби» (італ. Fasci italiani di combattimento), який за два роки перейменував у Національну фашистську партію. Політична програма Муссоліні передбачала строкате поєднання різних націоналістичних, консервативних та соціалістичних ідей.

НОВИНИ

- 14:03 Ще "плівки Міндіча": тандем Деркач-Галущенко, будівництво Хмельницької АЕС, "Енергоатом" (ВІДЕО)
- 12:04 Корсун: Якщо завтра зникне Інтернет - які месенджери будуть працювати
- 10:45 Бутусов: Дефіцит артилерії на полі бою дронів
- 09:04 Лише 28% українців хочуть бачити Зеленського на посаді президента після війни (ОПИТУВАННЯ)
- 08:00 Ворог просунувся на Донеччині
- 20:00 В Україні на вихідних похолоднішає, пройдуть дощі
- 19:05 Касьянов: Україні нічим вдарити по параді в Москві
- 18:04 АП ВАКС засудила ексслужбовця Закарпатської митниці до 2 років тюрми та стягнення 14,03 млн
- 17:07 Зусилля США щодо врегулювання війни в Україні "зайшли в глухий кут" - Рубіо
- 15:02 "Міндічгейт", нові плівки: ексзаступник голови САП Синюк причетний до втечі основних підозрюваних (ВІДЕО)

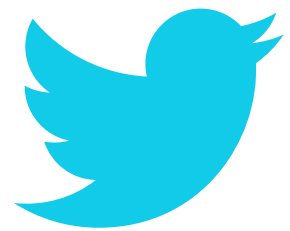
ПІДПИСКА НА КАНАЛ

Беніто Муссоліні (у центрі) в оточенні своїх бойовиків-«чорнорубашечників» перед маршем на Рим в 1922 році

У жовтні 1922 року близько 60 тис. прихильників фашистської партії рушили у похід на Рим. Уряд виявив свою повну безпорадність, не зміг організувати ефективний спротив і добровільно пішов у відставку, а король Віктор Емануїл III призначив Муссоліні новим прем'єр-міністром. Формально він очолив коаліційний уряд, але фактично отримав необмежену владу. В Італії встановилася фашистська диктатура.

Читайте також: **В Росії заборонили ототожнювати дії двох фашистських режимів - Путіна та Гітлера**

Як і коли з'явився нацизм

Становище Німеччини за результатами Першої світової було набагато гіршим, ніж становище Італії. За умовами Версальського мирного договору Німеччина втратила купу багато територій, залишилася фактично без армії та мусила виплатити непідйомні репарації. Крім того, країна пережила революцію, яка призвела до повалення монархії, а політичні потрясіння супроводжувалися економічною кризою.

Тож тут як і в Італії почали стрімко розвиватися різні радикальні течії — комуністи, анархісти, націоналісти, монархісти та нові рухи, які у намагалися поєднати ідеї своїх конкурентів. Однією з них і стала Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини (НСДРП) на чолі з Адольфом Гітлером, утворена у 1920 році.

Гінденбург та Гітлер 1 травня 1933 року. Наступного року після смерті Гінденбурга Гітлер поєднає посаду президента та голови уряду і офіційно візьме титул «фюрер та рейхсканцлер» / Wikimedia Commons

У 1923 році Гітлер спробував повторити успіх фашистів та організувати свій похід на Берлін. Проте тоді спроба заколоту, яка увійшла в історію під назвою «Півний путч», завершилася повним провалом.

Однак вже за десять років нацистська партія прийшла до влади легальними методами.

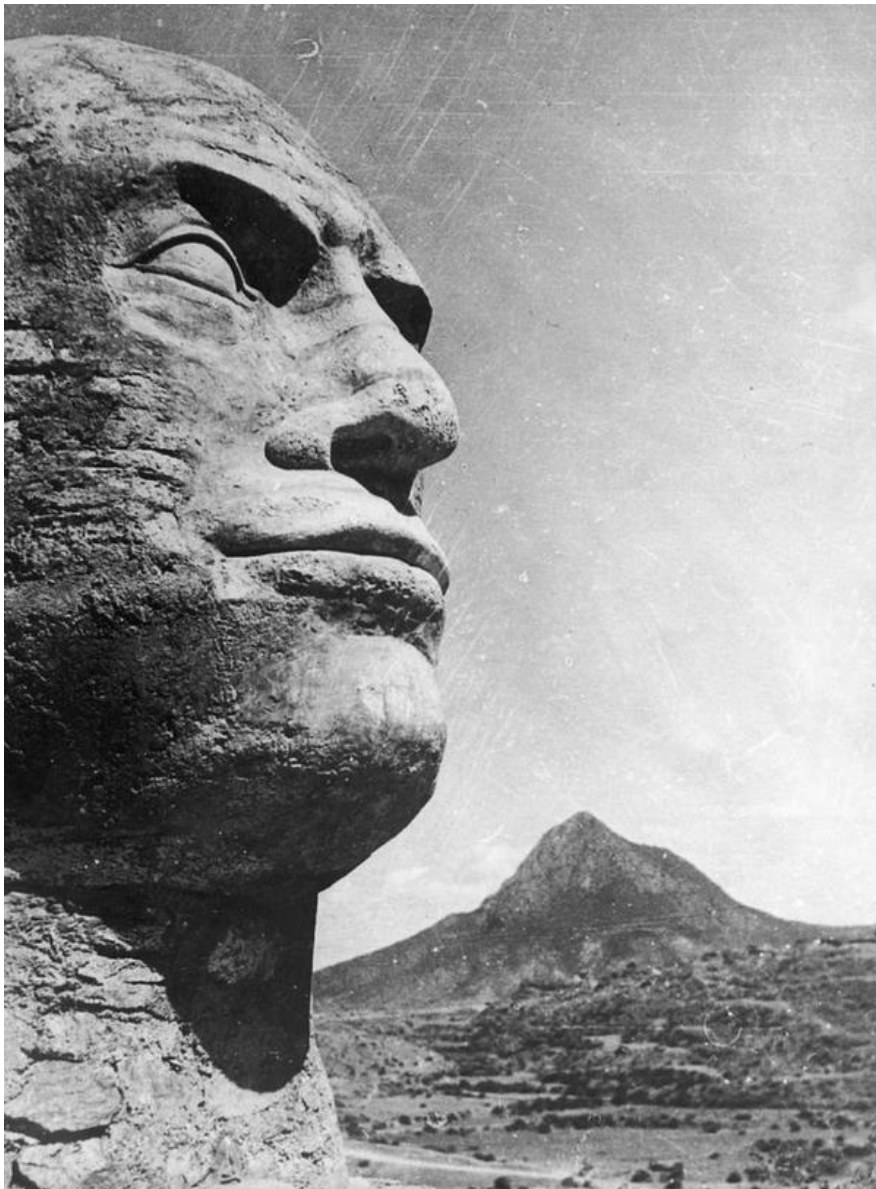
30 січня 1933 року президент Пауль фон Гінденбург призначив Гітлера, як очільника найбільшої фракції у парламенті, новим канцлером. Вже за два місяці його уряд отримав необмежені повноваження і в країні встановилася нацистська диктатура.

Читайте також: **Режим Путіна набуває нацистських рис**

Фашизм та нацизм: у чому їхня ідеологія і що між ними спільного

Фашизм і нацизм мають багато спільних рис, звісно зі своїми «національними особливостями».

Антидемократизм, встановлення однопартійної диктатури. Обидві ідеології передбачали створення авторитарної держави з централізованою владою, де опозиція придушується, свобода слова замінюється цензурою, а політичні свободи максимально обмежені.

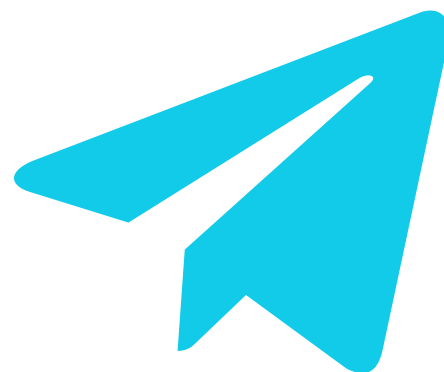

Бюст Муссоліні, висічений у скелі поблизу ефіопського міста Адуа. У 1936 році Італія напала на Ефіопію і за вісім місяців захопила країну / Narodowe Archiwum Cyfrowe Poland

Культ вождя. Лідери фашистських і нацистських рухів стали об'єктами інтенсивного культу особистості. Пропаганда представляла їх як непогрішних вождів, здатних вести свої нації до величі. Це возвеличення підкреслювалося окремими титулами: «дуче» — для Муссоліні та «фюрер» — для Гітлера. В обох випадках вони перекладаються як «вождь».

Фактичне злиття партійних та державних інституцій. Усі керівні посади могли займати лише представники правлячих партій, а партійні структури отримали державний статус. Наприклад, створена у 1922 році в Італії Велика фашистська рада була одночасно вищим партійним і державним органом. У Німеччині також після приходу до влади Гітлера усі структури нацистської партії (зокрема її силові органи СС, СА та СД) отримали державний статус.

Тотальний контроль держави на усіма сферами життя. В обох випадках здійснювався через об'єднання населення у мережі партійно-державних профспілок та організацій і державний контроль над економікою при збереженні приватної власності. Важлива

||

роль відводилася потужній державній пропаганді.

Лідери нацистів та фашистів наприкінці 1930-х років: Герман Герінг, Беніто Муссоліні, Адольф Гітлер та Галеаццо Чано / Wikimedia Commons

Також обидві ідеології та відповідні режими в Італії та Німеччині поєднували ультра націоналізм, антикомунізм, антилібералізм, милітаризм та експансіоналізм, пріоритетність інтересів нації і держави над індивідуальними та класовими.

Читайте також: **Пишатися великими втратами свого народу у війні - найгірше, що можна робити**

Відмінності фашизму від нацизму

Попри наявність багатьох спільних рис, фашизм та нацизм мають кардинальні відмінності, що не дозволяє їх ототожнювати.

Фашисти після приходу до влади просували тезу про «єдність нації» — на протипагу класовій боротьбі і партійним розбратам, породжуваним «гнилою» демократичною системою. Їй на заміну вони пропонували корпоративну державу на основі професійних груп (корпорацій), що виконують певні функції, і мають об'єднуватися в єдиний національний організм.

За таких умов расистський компонент, зокрема антисемітизм, у фашистській ідеології тривалий час не відіграв помітну роль, в серед членів фашистської партії було чимало євреїв. Зокрема, посаду міністра фінансів з 1932 по 1935 рік займав єврей Гвідо Юнг, а зовнішньою політикою у 1932—1936 роках фактично керував також єврей Фульвіо Сувіч.

Муссоліні з балкону «Палаццо Венеція» у Римі оголошує про вступ Італії у війну на боці Німеччини, 10 липня 1940 року / Wikimedia Commons

Зміни у політиці партії сталися наприкінці 1930-х років. Після перемоги в італо-ефіопській війні фашисти заговорили про «переваги білої раси» та ввели у своїх колоніях сегрегаційні заходи. А у 1938 році на тлі зближення з нацистським Рейхом Муссоліні видав расистські закони, направлені в першу чергу на обмеження у правах

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

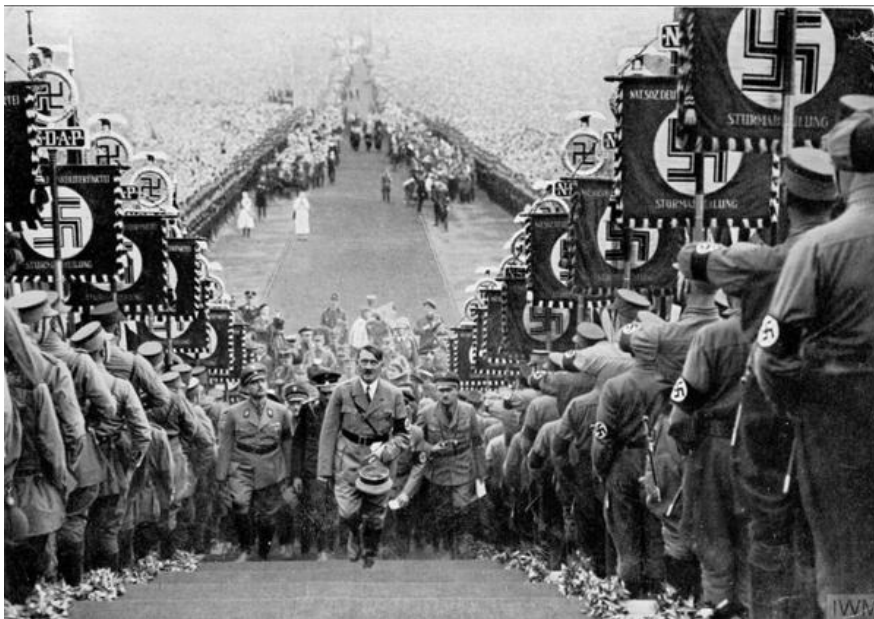
євреїв.

Однак брати участь в «остаточному вирішенні єврейського питання» Муссоліні категорично відмовлявся і не видавав Гітлеру італійських євреїв аж до осені 1943 року, коли північ Італії окупували німці.

В основі ідеології нацизму одразу лежали людиноненависницькі постулати «про чистоту арійської раси», існування «неповноцінних рас» та агресивний антисемітизм. І ці расистські погляди мали визначальний вплив на усі внутрішньополітичні заходи нацистського режиму. Відповідно до них ставилися і зовнішньополітичні завдання.

Якщо Муссоліні мріяв про відновлення величі Римської імперії, то Гітлер — про розширення «життєвого простору», що передбачало масове переміщення та знищення інших народів.

Суттєві відмінності були і у релігійній політиці. У 1929 році Муссоліні врегулював багаторічний конфлікт італійської держави з Папським престолом. За результатами угоди на території Риму утворилася незалежна держава Ватикан, а католицизм отримав статус державно релігії та всебічну підтримку від держави. А натомість церква надавала повну підтримку правлячому режиму.

Гітлер під час «Свята врожаю» — одного з найбільших масових заходів нацистів у 1934 році / Imperial War Museum

У Німеччині натомість нацисти не хотіли ділити вплив на населення разом з церквою і одразу мали натягнуті стосунки з усіма релігійними конфесіями. У 1933 році Гітлер уклав конкордат (договір) з Папським престолом, відповідно до якого обіцяв не втручатися у внутрішні справи церкви на території держави. Однак нацисти скоро перестали виконувати ці домовленості. Врешті у 1937 році Папа Пій XI видав енцикліку з критикою нацизму.

Тож ставити знак рівності між фашизмом та нацизмом аж ніяк не можна. Наприклад, соціал-демократія, комунізм та анархізм з усіма їх різновидами виникли у процесі розвитку соціалістичних ідей. Однак попри це, усі вони кардинально відрізнялися як в ідеології, так і в практиці державного будівництва. Аналогічна ситуація і з фашизмом та нацизмом. Вони мають спільну основу, але і суттєві відмінності.

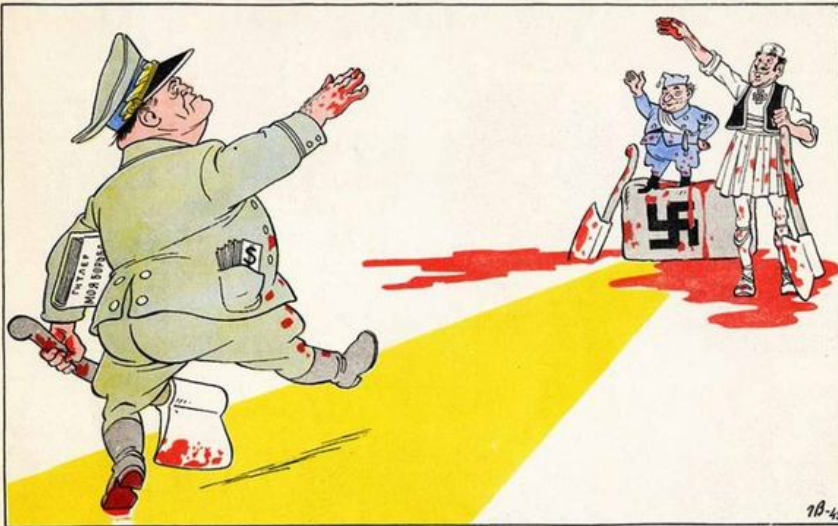
Читайте також: **"Фашисты, рашисты, орки, мародеры". Как теперь называют российских военных**

Чому в СРСР та РФ часто ототожнюють фашистів та нацистів

Ідеологія фашизму одразу стала одним із головних конкурентів комунізму в Європі і багато авторитарних лідерів намагалися наслідувати Муссоліні. У відповідь в СРСР почали називати усіх їх фашистами. Так само до фашизму зарахували і придуманий Гітлером в Німеччині нацизм. Проте більшість західних дослідників дуже рідко застосовують термін «фашистська» до Німеччини на чолі з фюрером. Так само у вироках Нюрнберзького трибуналу жодного разу не згадується слово «фашизм».

Однак в СРСР комуністична пропаганда стала наполегливо називати фашистами не лише нацистів, але й усіх своїх справжніх та уявних ворогів як ззовні, так і у середині держави.

Наприклад, масові репресії 1930-х років проходили під гаслами боротьби з фашистами. А після Другої світової фашистами в СРСР таврували ледве не усіх, хто не погоджувався з Москвою, навіть колишніх союзників — югославських та китайських комуністів, під час їхніх конфліктів з СРСР.

Его путь.

Карикатура на Йосипа Броза Тіто у радянському журналі «Крокодил». У ній лідер югославських комуністів веде свою країну до нацизму із книгою Гітлера «Моя боротьба» у руках

Цю практику продовжили і у сучасній росії. Термін «фашизм» там часто використовують як узагальнюючу назву для усіх правих політичних рухів та ідеологій. А державна пропаганда намагається приписати своїм опонентам захоплення нацистами, називаючи їх при цьому фашистами. Мало того, що безпідставно, але й при цьому помилково з наукової точки зору.

Щоправда, останніми роками з подачі путіна російські пропагандисти також полюбили «нацизм» і тепер сумлінно розшукують його уявних прихильників по усьому світу.

Читайте також: **Чи справді Червона армія визволила Європу від фашизму? Як історичний міф СРСР вплинув на сучасну Росію**

Що таке рашизм та які його ознаки

У росії політики та пропагандисти активно розкидають звинуваченнями у фашизмі та нацизмі у бік своїх опонентів та противників, а також вже багато років використовують різні вигадки на цю тему для виправдання агресії проти України.

Водночас в рф вперто ігнорують той факт, що чинний кремлівський режим має багато спільних рис з тими ж фашизмом та нацизмом. Як-то мрії про побудову великого «руського миру»; націоналізм, який перетікає у шовінізм та заперечення в існуванні окремої української нації; культ путіна; фактична побудова однопартійної системи при формальному збереженні демократичних процедур; мілітаризація суспільства; намагання контролювати усі сфери життя тощо.

2 травня 2023 року Верховна Рада України офіційно **визначила** чинний політичний режим в рф як рашизм та засудила його ідеологічні засади і суспільні практики як тоталітарні та людоненависницькі.

Відповідно до ухвалені парламентом заяви, рашизм — це «новий різновид тоталітарної ідеології та практики, який лежить в основі режиму, що сформувався у російській федерації під керівництвом президента путіна та ґрунтуються на традиціях російського шовінізму й імперіалізму, практиках комуністичного режиму СРСР та націонал-соціалізму».

У заяві також перелічені характерні ознаки рашизму:

- системні порушення прав та основоположних свобод людини;
- культ сили та мілітаризм;
- культ особи очільника та сакралізація інститутів держави;
- самозвеличування Росії та росіян за рахунок насильницького пригнічення та/або заперечення існування інших народів;
- використання з метою реалізації експансіоністської політики практики поширення серед інших народів російської мови та культури, російської православної церкви, медіа, політичних та громадських інституцій, пропагування ідей «руського мира»;
- систематичне порушення норм і принципів міжнародного права, суверенних прав інших держав, їхньої територіальної цілісності та міжнародно визнаних кордонів, недотримання принципу незастосування та погрози застосування сили;
- створення, фінансування та збройна підтримка незаконних збройних формувань та сепаратистських рухів на територіях інших суверенних держав, створення та підтримка терористичних організацій;
- використання заборонених методів ведення війни та системне вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності;
- систематична організація та провадження масових вбивств, страт, катувань,

депортацій, створення штучних умов для виникнення голоду та інших видів масового фізичного терору, геноциду, переслідування з етнічних, національних, релігійних, політичних та інших мотивів;

- регулярне застосування до інших країн практики економічного та енергетичного шантажу;
- регулярне висування погроз у застосуванні проти інших країн ядерної зброї та створення техногенних катастроф.

—
Владислав Бурда, опубліковано у виданні *Chas News*

Читайте також:

- **Як і чому агресивний рашизм дожив до XXI століття**
- **«Православний тероризм» московського патріарха Кирила Гундяєва**
- **Фашизм обновлений — русский фашизм**
- **Якби не Україна - не було б Дня Перемоги**
- **Путінська агресія: від пропаганди до воєнної сили**
- **"З окупантом треба говорити його мовою і це мова Збройних Сил України"**
- **Злочини нацизму: що стало з культурою пам'яті у Німеччині**
- **Ідеологія путінської Росії - шизофашизм. Мир должен признать это**
- **Що передбачив Джордж Орвелл у путінській Росії**
- **Чому російський фюрер марить Україною**

Share 0

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

Російські паспорти і квартира в Москві батьків очільника Київської прокуратури

Воїни «Альфи» СБУ — ТОП-1 серед підрозділів Сил оборони за результатами бойової роботи у квітні

Про що не можна було жартувати в СРСР

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку**

використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com